

Bosna i Hercegovina

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

**IZVJEŠTAJ O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2005. GODINI**

Tuzla, decembra 2005. godine

1. UVOD

1.1 Reforma elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini

Proces reforme elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini iniciran je potpisivanjem Izjava vlada entiteta o elektroenergetskoj politici (2000. godina) i nastavljen usvajanjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini i entitetskih zakona o električnoj energiji (2002. godina). Tokom 2004. godine, usvajanjem Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u BiH, te Zakona o osnivanju Nezavisnog operatora sistema za prijenosni sistem u BiH, Bosna i Hercegovina praktično započinje reformu elektroenergetskog sektora.

Navedenim setom zakona identificirani su ključni subjekti za njihovu provedbu: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, entitetska ministarstva u čijem je resoru energija, Državna regulatorna komisija za električnu energiju i entitetske regulatorne komisije, uz sve elektroprivredne subjekte.

Zakoni usvojeni na državnom i entitetskim nivoima omogućili su uspostavu regulatorne prakse u elektroenergetskom sektoru Bosne i Hercegovine¹.

U procesu reforme elektroenergetskog sektora u julu 2005. godine otpočeo je sa radom Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini, Sarajevo (NOS BiH), a proces uspostave Kompanije za prijenos električne energije u BiH ("Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka) je u završnoj fazi, te se u februaru 2006. godine očekuje početak rada Kompanije.

Tokom 2005. godine Državna regulatorna komisija je na potpuno javan, transparentan i nepristrasan način donijela potrebna pravila i provela postupke koji su omogućili donošenje odluka o tarifama i licenciranje djelatnosti prijenosa, Nezavisnog operatora sistema i međunarodne trgovine električnom energijom.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju u svom radu saraduje i harmonizira svoje djelovanje sa Regulatornom komisijom za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i sa Regulatornom komisijom za električnu energiju Republike Srpske. DERK također saraduje i sa ostalim regulatornim tijelima uspostavljenim na državnom nivou, prije svega sa Konkurencijskim vijećem i Regulatornom agencijom za komunikacije BiH.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je nezavisna i neprofitna institucija Bosne i Hercegovine, koja djeluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i ravnopravnosti, i ima jurisdikcije i odgovornosti nad prijenosom električne energije, operacijama prijenosnog sistema i međunarodnom trgovinom električnom energijom.

DERK je neprofitna institucija i finansira se iz regulatornih naknada koje plaćaju licencirani subjekti.

---

¹ Izuzetak čini područje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u djelatnostima proizvodnje, distribucije i snabdijevanja električnom energijom.

1.2 Energetska zajednica

Nakon prošlogodišnje resinhronizacije dvije UCTE zone (UCTE – Unija za koordinaciju prijenosa električne energije) čime su povezani elektroenergetski sistemi zapadne i jugoistočne Evrope, energetska događaj godine predstavlja potpisivanje Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

Ovim Ugovorom koji je potpisan u Atini 25. oktobra 2005. godine omogućava se kreiranje najvećeg internog tržišta za električnu energiju i gas na svijetu, uz efektivno učešće 34 strane: 25 zemalja članica Evropske unije i Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Albanije, Makedonije, Rumunije, Bugarske, i UNMIK-a Kosovo. Pregovori sa Turskom su u toku, a Moldavija, Ukrajina i Norveška su u postupku pridruživanja i imaju status posmatrača.

Potpisivanje Ugovora je rezultat Atinskog procesa u okviru kojeg su 2002. i 2003. godine potpisani memorandum i razumijevanju radi osnivanja Regionalnog tržišta električne energije i prirodnog gasa u jugoistočnoj Evropi, koje bi se postepeno integriralo u energetska tržišta EU.

Politička volja zemalja potpisnica izražena potpisivanjem memorandum i Ugovora mijenja se u pravnu obavezu ratifikacijom Ugovora i njegovim stupanjem na snagu.

Učešćem u ovom procesu Bosna i Hercegovina potvrđuje svoju opredijeljenost za reformu energetska sektora, liberalizaciju tržišta energije i usklađivanje svoje politike sa članicama Evropske unije.

2. USPOSTAVA I RAD DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE

Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju je osnovala Parlamentarna skupština BiH donošenjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije i imenovanjem članova Komisije.

Članovi Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine

- Mirsad Salkić, sa mandatom od 5 godina
- Željko Topić, sa mandatom od 3 godine

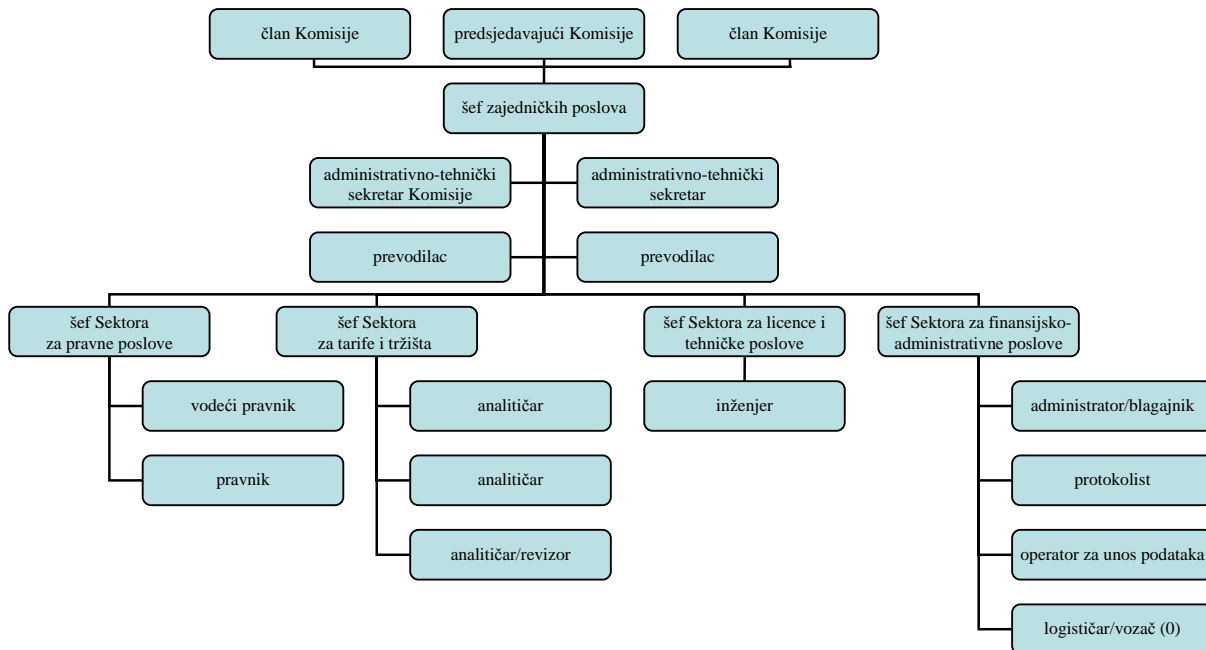
Član Komisije iz Republike Srpske

- Mr. Vladimir Dokić, sa mandatom od 4 godine.

Nakon izbora prvog predsjedavajućeg Komisije mr. Vladimira Dokića (do 30. juna 2004.) i po proteku mandata narednog predsjedavajućeg Mirsada Salkića (do 30. juna 2005.), slijedom principa rotacije članova Komisije na ovoj funkciji, za novog predsjedavajućeg Komisije (do 30. juna 2006.) izabran je Željko Topić.

2005. godina je prva cijela godina u kojoj je Državna regulatorna komisija funkcionisala u svom punom kapacitetu, prema važećoj organizacionoj shemi.

ORGANIZACIONA SHEMA DERK-a

Ukupan broj zaposlenih: 21

U ovom periodu zaposlenici DERK-a su, pored obavljanja redovnih poslova i zadataka, prolazili proces stručnog usavršavanja o različitim pitanjima iz oblasti regulacije elektroenergetskog sektora. Usavršavanje se odvijalo, kako kroz različite stručne seminare i savjetovanja energetičara, tako i kroz učenje na daljinu (*distance e-learning*). Značajnu podršku u ovom smislu i tokom ove godine pružila je Agencija za međunarodnu saradnju SAD (USAID) kroz različite programe svog djelovanja.

Pored stručnog usavršavanja svojih zaposlenika, DERK je na adekvatan način učestvovao u educiranju o regulatornim praksama organiziranim za zaposlenike reguliranih subjekata, te sudija i njihovih saradnika.

U posmatranom periodu nastavljena je nabavka neophodne tehničke opreme potrebne za efikasan rad Državne regulatorne komisije.

3. KLJUČNE AKTIVNOSTI

Tokom 2005. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju održala je 14 redovnih sjednica, 25 internih sastanaka i 12 javnih rasprava, od čega deset općih i dvije tehničke javne rasprave.

U analiziranom periodu, na transparentan način i uz vođenje adekvatnih javnih rasprava, u kojima su pored subjekata iz elektroenergetskog sektora mogli svoje komentare davati i zainteresovani članovi javnosti, Komisija je usvojila niz dokumenata i realizovala više aktivnosti od kojih su najznačajnije grupisane u područja navedena u nastavku.

Na redovnim sjednicama razmatraju se i utvrđuju akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa zakonom propisanim ovlaštenjima, a na internim sastancima se razmatraju pitanja i usvajaju akti organizaciono-administrativne prirode.

U cilju pribavljanja komentara zainteresovanih lica i članova javnosti na pravila i propise, ili bilo koji drugi dokument, DERK organizira opću raspravu, u cilju rješavanja tehničkih pitanja u okviru postupka, odnosno obrade proceduralnih ili suštinskih pitanja održava se tehnička rasprava, a u svrhu utvrđivanja odlučujućih činjenica na osnovu kojih bi DERK mogao riješiti određene zahtjeve ili nastali spor održava se formalna rasprava.

Redovne sjednice i sve vrste javnih rasprava su otvorene za javnost.

3.1 Opća pravila

Pravilnik o javnim raspravama
(“Službeni glasnik BiH”, broj 38/05)

Javnost je pozvana da da komentare na Nacrt Pravilnika o javnim raspravama DERK-a. Mogla je to činiti na različite načine sve do 4. februara 2005. godine. DERK je konstatovao da sadržaj ovog dokumenta u periodu trajanja javne rasprave nije pobudio pažnju predstavnika javnosti, začuđujuće, niti predstavnika reguliranih subjekata čije će zahtjeve DERK procesuirati prema ovim pravilnikom kreiranim pravilima. Zato je DERK pridao značaj komentarima koji su istaknuti na dokumente sličnog sadržaja koji su javnosti ponudili regulatori Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine.

Dobronamjerna zapažanja članova stručne javnosti su isprovocirala DERK da dodatno provjeri opći koncept i pojedinačna pravila postupka koja će se primjenjivati. DERK je vrlo obazrivo morao razmotriti interes stručne javnosti: da li je u svojstvu Regulatornog tijela posve autonoman u uređivanju pravila i propisa po kojima će stranke u postupku učestvovati i po kojima će sam Regulator odluke donositi. Zato je trebalo konsultovati i otkriti volju zakonodavca izraženu u nizu zakona koji uspostavljaju instituciju Regulatora i koliko oni precizno determiniraju pravnu prirodu, status, ulogu i nadležnost Regulatora.

DERK je obavio detaljno istraživanje niza državnih zakona i neka rješenja Pravilnika o javnim raspravama u konačnom njegovom sadržaju korigovao kako bi u još većoj mjeri respektovao temeljna procesna načela prema kojim će voditi svoje postupke, kako bi strankama u postupku jasno odredio i zaštitio pripadajuća im prava i obaveze a time osigurao i pravnu utemeljenost svojih postupaka i odluka.

Konačan sadržaj Pravilnika, usvojen na sjednici Komisije održanoj 24. maja 2005. godine, rezultat je uvjerenja Državne regulatorne komisije da predviđeni tipovi rasprava pred DERK-om i ustanovljeni procesni instituti, posebno oni zastupljeni u formalnom tipu rasprava, korespondiraju sa relevantnim odnosnim zakonima. DERK je istovremeno svjestan da je materija pojedinih dijelova Pravilnika o javnim raspravama vrlo stručna, kompleksna i zahtjevna. Ona potiče zanimanje i obavezu da se primjena ovog dokumenta kontinuirano prati, kritički preispituje i valorizuje. DERK se neće uzdržavati od revizije Pravilnika kada se njegova rješenja pokažu teorijski spornim i u praksi neodrživim.

3.2 Licence

Pravilnik o licencama

(“Službeni glasnik BiH”, broj 38/05)

Zakon o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH određuje da je za obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i međunarodne trgovine električnom energijom potrebna odgovarajuća licenca izdata od strane DERK-a.

Pravilnikom o licencama definisane su procedure podnošenja zahtjeva, pregleda zahtjeva i izdavanja licenci, kao i rokovi za odlučivanje o zahtjevu, a također i suštinski kriteriji za odobravanje ili odbijanje zahtjeva za dodjelu licence, te sadržaj i uvjeti licence. Ovim pravilnikom također su definisani način izmjene, suspenzije i ukidanja licence, kao i postupci kod prodaje, iznajmljivanja ili prijenosa licence na neki drugi način. Prijelaznim i završnim odredbama ovog pravilnika, definisani su rokovi za podnošenje zahtjeva za izdavanje privremenih licenci postojećim subjektima koji obavljaju licencirane djelatnosti, kao i novoformiranim subjektima, među kojima su i Nezavisni operator sistema u BiH i Elektroprijenos BiH.

Kako bi omogućio efikasnije vođenje postupaka i olakšao primjenu Pravilnika o licencama, DERK je objavio formu i sadržaj obrazaca zahtjeva za izdavanje licenci na svojoj internet stranici.

DERK vodi registar licenci, sa osnovnim podacima o licenciranim subjektima i uvjetima za korištenje licenci. Podnosilac zahtjeva i javnost mogu na internet stranici pratiti sve faze postupaka koji su u toku, i predviđeno vrijeme za njihovo okončanje.

Postupci izdavanja licenci

U skladu sa Pravilnikom o licencama i Pravilnikom o javnim raspravama tokom 2005. godine provedeni su postupci i donešene odluke o izdavanju privremene licence Nezavisnom operatoru sistema u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, za obavljanje djelatnosti nezavisnog operatora sistema, te "Elektroprijenosu Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka, za obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije. Kako registracija prijenosne kompanije još nije izvršena, to je kao početak važenja licence određen dan registracije.

Pored toga, privremene licence za međunarodnu trgovinu su izdate:

- Javnom poduzeću "Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne" dioničko društvo Mostar,
- Javnom preduzeću Elektroprivreda Bosne i Hercegovine, dioničko društvo Sarajevo,
- "Elektroprivredi" Republike Srpske, akcionarsko društvo Trebinje.

Svi postupci vođeni su prema skraćenoj proceduri, koja traje do 60 dana od dana kompletiranja zahtjeva. DERK je na početku svakog postupka utvrđivao termin plan, odnosno vremenski raspored odvijanja pojedinih proceduralnih radnji. Iako su postupci bili skraćeni, svi bitni elementi uključenosti javnosti i provođenja propisanih procedura su ispoštovani. U toku postupka javnost je imala priliku da da komentare na sam zahtjev, kao i da zatraži status umješaača u postupku. Također, javnost je na općim raspravama imala priliku uputiti komentare na nacрте predviđenih dokumenata. Prije donošenja konačne odluke podnosilac zahtjeva i umješaač imaju priliku da daju komentar na prijedlog odluke. Iako je ovo nov način rada u sektoru, javnost ga je prepoznala kao mogućnost da utiče na kvalitet dokumenata, kao i na sadržaj odluka koje se donose u DERK-u.

Izdavanjem licenci subjektima na tržištu električne energije i reguliranim kompanijama stvaraju se formalno pravni uvjeti za provođenje ciljeva Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH, a to je stvaranje uvjeta za neograničenu i slobodnu trgovinu i kontinuirano snabdijevanje električnom energijom po definisanom standardu kvaliteta za dobrobit građana BiH, kao i omogućavanje i ubrzavanje stvaranja tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini i regionalnog tržišta električnom energijom. Također, stiču se i uvjeti da samo licencirana lica mogu da obavljaju elektroenergetske djelatnosti u Bosni i Hercegovini. Na ovaj način se efikasno mogu provesti mjere u spriječavanju antikonkurentnih aktivnosti i zloupotreba položaja na tržištu.

Napominje se da su uspostavu Kompanije za prijenos električne energije u BiH ("Elektroprijenos Bosne i Hercegovine" a.d. Banja Luka) tokom 2005. godine pratili brojni i složeni problemi, te se ovaj proces nije odvijao potrebnom dinamikom. U tom smislu DERK se više puta obraćao Upravnom odboru ove kompanije i nadležnim institucijama entiteta i države kako bi naglasio važnost razdvajanja elektroenergetskih djelatnosti u pravcu osnivanja Elektroprijenosa BiH i preuzimanja svih njegovih funkcija u skladu sa zakonom kojim je i uspostavljen. Registracija kompanije očekuje se u februaru 2006. godine, te su stoga produžene licence postojećim kompanijama koje su se bavile prijenosom električne energije, tj. postojećim elektroprivredama koje su u svojim organizacionim dijelovima imale i djelatnost prijenosa električne energije.

Entitetske regulatorne komisije (Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske i Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine) su, svaka u svom domenu, usvojile potrebna podzakonska akta i licencirale djelatnosti za koje imaju jurisdikciju (proizvodnja, distribucija i snabdijevanje) i provode postupke za utvrđivanje tarifa u skladu sa jasnim regulatornim principima.

3.3 Tarife

Pravilnik o tarifnom postupku (*"Službeni glasnik BiH", broj 44/05*)

DERK je u aprilu 2005. godine donio Pravilnik o tarifnom postupku u kojem je definisao osnovne procedure za razmatranje zahtjeva i svih drugih podnesaka u vezi tarifa, metodologije za određivanje tarifa i standarde za donošenje tarifa.

Tarifni postupak je skup aktivnosti koje se provode u postupku odobravanja tarifa, a pokreće se podnošenjem zahtjeva za odobrenje tarifa od strane regulirane kompanije ili na inicijativu DERK-a. U skladu sa ovim pravilnikom, DERK rješava samo one zahtjeve koji pružaju dovoljno informacija za odlučivanje, i odobrava zahtjeve ako su cijene, rokovi i uvjeti za primjenu tarifa nediskriminatorni, razumni za kupce i zasnovani na objektivnim troškovima pružanja određene usluge. Obaveza je podnosioca zahtjeva da dokaže da predložena tarifa ispunjava zahtjeve iz zakona i ovog pravilnika.

Metodologija za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge (*"Službeni glasnik BiH", broj 46/05*)

U nastavku svojih aktivnosti vezanih za izradu tarifnih pravila iz 2004. godine DERK je u junu 2005. godine donio Metodologiju za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energija, rad nezavisnog operatora sistema i pomoćne usluge.

Metodologijom se utvrđuje struktura tarifa i način njihovog određivanja za djelatnosti prijenosa električne energije, upravljanja prijenosnom mrežom i pružanja pomoćnih usluga.

Metodologija koju je DERK donio u junu 2005. godine zasniva se na metodi tradicionalne regulacije ('*cost of service*' - trošak

usluge) u kojoj regulator reguliranoj kompaniji odobrava potreban godišnji prihod dovoljan da pokrije opravdane troškove kompanije.

Primjena Metodologije osigurava da odobrene tarife budu transparentne, nediskriminirajuće i zasnovane na opravdanim troškovima rada i održavanja (*'cost reflected'*), da podstiču energetska efikasnost, stvaraju stabilne odnose na tržištu električne energije, podstiču razvoj regulirane djelatnosti, uvažavaju zaštitu okoliša i da odražavaju standarde uobičajene u međunarodnoj praksi.

U okviru donošenja metodologije utvrđena je forma i sadržaj obrazaca za dostavljanje podataka u tarifnom postupku.

Odluka o načinu utvrđivanja privremenih tarifa za prijenos električne energije i rad Nezavisnog operatora sistema
(*"Službeni glasnik BiH", broj 44/05*)

Ova odluka konkretizuje pravo i obavezu Elektroprijenosa BiH i NOS-a BiH, da u skladu sa Zakonom o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini i Zakonom o osnivanju Nezavisnog operatora sistema za prijenosni sistem u Bosni i Hercegovini, u početnom periodu osnivanja i rada upute DERK-u adekvatan zahtjev za odobrenje privremenih tarifa.

Odlukom se određuje način utvrđivanja privremenih (početnih) tarifa za usluge prijenosa električne energije i rad Nezavisnog operatora sistema, koje su namijenjene za pokrivanje troškova poslovanja ovih reguliranih kompanija u periodu do donošenja tarifa uz punu primjenu Metodologije.

Postupci odobrenja privremenih tarifa za usluge prijenosa električne energije, rad NOS-a i pomoćne usluge

U skladu sa zakonom i Odlukom o načinu utvrđivanja privremenih tarifa, upravni odbori Nezavisnog operatora sistema u BiH i "Elektroprijenosa BiH" podnijeli su zahtjeve za odobrenje tarifa. Zahtjevi su pripremljeni prema odgovarajućim obrascima, koje prati obimna dodatna dokumentacija.

Oba postupka DERK je, u skladu sa Odlukom, vodio prema skraćenoj proceduri, uz jednaku transparentnost kao i u redovnom postupku. Svim zainteresovanim data je mogućnost neposrednog uvida u kompletne zahtjeve kako u prostorijama DERK-a tako i na internet stranici, o čemu je javnost obavještena putem pisanih medija.

Tokom postupaka, DERK je dodijelio status umješača svim stranama koje su demonstrirale interes za postupke (u oba slučaja tri elektroprivrede i "Aluminij" d.d. Mostar) i organizirao opće javne rasprave kako bi pribavio komentare i mišljenja na ove zahtjeve. Ovi komentari javnosti i umješača u

tarifnim postupcima, te dodatna pojašnjenja podnosilaca zahtjeva, uključeni su u izvještaje voditelja postupka. Konačni izvještaji o sprovedenim tarifnim postupcima predočavali su detaljnu ekonomsku analizu potrebnog prihoda, odnosno svih opravdanih troškova podnosilaca zahtjeva. Svim stranama u postupcima bila je data prilika za konačne komentare. DERK je u 2005. godini odobrio potreban prihod i tarifu za rad Nezavisnog operatora sistema u BiH.

3.4 Zaštita potrošača

Zaštita potrošača postaje jedno od značajnih pitanja politike regulacije u svim državama u kojima su u toku procesi deregulacije i liberalizacije energetskega sektora. U tu svrhu regulatornim tijelima sve se više povjerava obaveza i zadatak da na otvorenom elektroenergetskom tržištu razmatraju i ostvaruju osnovne ciljeve zaštite kupaca, zaštite elektroenergetskih subjekata i okoliša putem transparentnog i nepristrasnog načina rješavanja pitanja iz oblasti regulacije.

Krajem 2005. godine pred Državnom regulatornom komisijom za električnu energiju i entitetskim regulatornim komisijama, početi su postupci odobravanja tarifa za isporučenu električnu energiju i usluge kompanija u elektroenergetskom sektoru. Ove aktivnosti aktueliziraju i planirano rješavanje problema zaštite socijalno ugroženih kategorija stanovništva. Rješenje ovog problema omogućilo bi da i ove kategorije redovito izmiruju obvezu za potrošenu električnu energiju.

Direktive 2003/54/EC Evropskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta električne energije, uvode državama obavezu preduzimanja odgovarajućih mjera zaštite krajnjih kupaca, a posebno socijalno ugroženog stanovništva, u cilju eliminiranja isključenja ovih potrošača sa elektroenergetske mreže zbog nemogućnosti plaćanja.

Prema konstatacijama, preuzetim iz "Okvira za razvoj elektroenergetskog tržišta u jugoistočnoj Evropi," (Svjetska banka, 2005.), sve zemlje ovog regiona, osim BiH, Crne Gore i Turske, imaju sistem zaštite socijalno ugroženih kupaca.

Objedinjavajući predviđanja, preporuke i konstatacije iz dostupnih studija i dokumenata, nameće se zaključak da bi u Bosni i Hercegovini u narednim godinama moglo doći do dodatnog opterećenja socijalno ugroženih kategorija stanovništva. Stoga je DERK krajem novembra 2005. godine, u svojoj inicijativi Vijeću ministara BiH, kao prijelazna rješenja do koncipiranja sveobuhvatnog modela socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini, naznačio neke moguće pravce djelovanja u segmentu zaštite kupaca električne energije. U svim aktivnostima koje su usmjerene ka zaštiti socijalno ugroženih kupaca električne

Rezultati Studije Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD): "Da li siromašni mogu platiti energiju? - Priuštivost električne energije u jugoistočnoj Evropi" (novembar 2003. godine), pokazuju da 20% stanovništva Bosne i Hercegovine ima godišnja primanja ispod 2.200 KM i čini socijalno ugroženo stanovništvo, koje 15-20% svojih primanja daje za potrošnju električne energije.

Ranija studija EBRD-a (iz 1999. godine), poznata kao Fichtnerova studija, sa stanovišta troškova smatra opravdanim porast cijena električne energije u domaćinstvu za 40% do 60% u prosjeku. Zbog toga ova studija uvodi obavezu izgradnje sistema socijalne zaštite zagrupe stanovništva sa niskim primanjima.

energije DERK će aktivno saradivati i dati adekvatan doprinos, u granicama ovlaštenja koja su mu zakonom povjerena.

3.5 Otvaranje tržišta

Stepen otvorenosti tržišta

EU-25	66%
EU-15	88%
Austrija	100%
Belgija	90%
BiH*	31,9%
Bugarska	25%
Crna Gora	15%
Češka	47%
Danska	100%
Estonija	10%
Finska	100%
Francuska	70%
Grčka	62%
Hrvatska	15%
Irska	56%
Italija	79%
Kipar	35%
Latvija	76%
Luksemburg	57%
Mađarska	67%
Makedonija	28%
Malta	0%
Nizozemska	100%
Norveška	100%
Njemačka	100%
Poljska	52%
Portugal	100%
Rumunija	84%
Slovačka	66%
Slovenija	75%
Španija	100%
Švedska	100%
Turska	10%
V. Britanija	100%

Izvori: Eurostat 07, 2005 (EU i Norveška),
ETSO (Atenski forum 11, 2005),
BiH prema nacrtu odluke o otvaranju tržišta

Nacrt odluke o obimu, uvjetima i vremenskom rasporedu otvaranja tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini

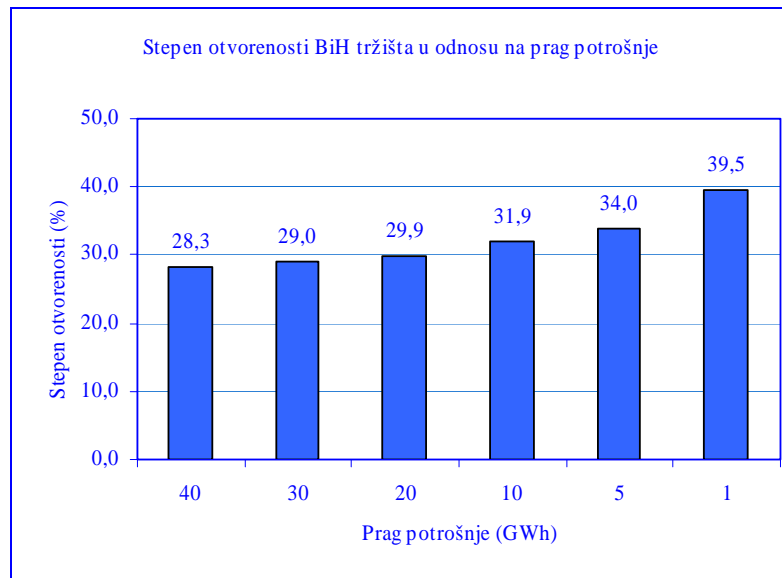
Zakon o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH ističe svoju namjeru da se “omogućiti i ubrza stvaranje tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini i regionalnog tržišta električne energije”. Uvođenje konkurencije na tržištu električne energije i liberalizacija tog istog tržišta zahtijevaju provođenje velikih strukturalnih i regulatornih reformi te pripremu odgovarajuće regulative. U novembru 2005. godine DERK je utvrdio nacrt Odluke, koja predstavlja dio te regulative i obilježava početak pristupa realizaciji sveukupnih obaveza Bosne i Hercegovine nakon potpisivanja Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

Za uspostavu mehanizama otvorenog tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini neophodno je zadovoljiti nekoliko temeljnih uvjeta koji treba da omogućite kupcima aktivno provođenje svog zakonskog prava – slobodan izbor snabdjevača a snabdjevačima pravo da slobodno pružaju usluge svojim kupcima. Potrebno je odabrati i osmisliti model funkcionisanja djelotvornog i konkurentnog unutarnjeg tržišta, tržišna pravila, mrežna pravila, mjerna pravila, odrediti i objaviti mrežarinu, uspostaviti sve funkcije nezavisnog operatora sistema i operatora tržišta. Neki od ovih uvjeta su ostvareni ili su neposredno pred ostvarenjem.

Za sticanje statusa kvalificiranog kupca neophodno je zadovoljiti uvjet koji predviđa ova odluka u pogledu godišnje potrošnje električne energije, kao i druge uvjete koje posebnim aktima odrede nadležne regulatorne komisije. DERK stoga uočava da će jedinstvu tržišta bitno doprinositi međusobna ujednačenost i kompatibilnost uvjeta i kriterija koje nadležne regulatorne komisije budu propisivale kao obavezujuće. Također, pod jednakim uvjetima komisije bi morale implementirati i eventualno pravo kvalificiranog kupca da promijeni svoj status.

Odluka projektuje dinamiku postepenog otvaranja tržišta električnom energijom mijenjajući iz etape u etapu nivo godišnje potrošnje koju ostvaruju kvalificirani kupci kako bi stekli pravo slobodnog izbora snabdjevača. U nacrtu Odluke, DERK se opredjelio za uvođenje početnog praga od 10 GWh, koji je već definisan legislativom Republike Srpske. Ovaj prag daje procenat otvorenosti tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini, u iznosu od 31,9%. Ovaj relativno visok procenat

otvorenosti posljedica je postojanja dominantnog kupca ("Aluminij" d.d. Mostar) čija potrošnja iznosi oko 20% od ukupne potrošnje u Bosni i Hercegovini.

Shodno usvojenim zakonima i međunarodnim preuzetim obavezama, Bosna i Hercegovina se pridružuje ostalim zemljama u regionu koji su svoje tržište električne energije već otvorile.

Početak rada konkurentnog tržišta predviđa se 1. januara 2007. godine od kada će se moći primjenjivati prvi bilateralni aranžmani o kupoprodaji električne energije između tržišnih učesnika.

Tržište električne energije na strani potrošnje bilo bi u početku podijeljeno na tržište tarifnih kupaca i na tržište kvalificiranih kupaca. Nakon toga bi pravo izbora snabdjevača dobijali manji komercijalni kupci, i na kraju domaćinstva.

U toku postupka donošenja Odluke, a u cilju prikupljanja komentara javnosti i zainteresovanih strana, DERK je 7. decembra 2005. godine održao opću javnu raspravu. Donošenje konačne odluke, nakon obrade prikupljenih komentara i adekvatnih analiza, planira se u prvom kvartalu 2006. godine.

3.6 Mrežni kodeks i Tržišna pravila

U skladu sa zakonom, NOS BiH je krajem 2005. godine pokrenuo aktivnosti vezane za izradu ključnih dokumenata za funkcionisanje elektroenergetskog sistema i tržišta električne energije u BiH – Mrežnog kodeksa i Tržišnih pravila.

DERK s pažnjom prati tok i napredak aktivnosti na izradi ovih dokumenata, uvažavajući svoje ingerencije u odobravanju istih.

Okončanjem ovih aktivnosti, prema očekivanjima u prvoj polovini 2006. godine, stvaraju se uvjeti za kvalitetno definisanje odnosa u samom sektoru i uvođenje, kako tehničkih, tako i komercijalnih pravila za sve učesnike tržišta električne energije u BiH. Naime, Mrežnim kodeksom se uređuje način planiranja i razvoja prijenosnog sistema, uvjeti za priključenje (procedure, ugovori, kriteriji), način operativnog planiranja (predviđanje potrošnje, balansno odgovorne strane, upravljanje mrežnim ograničenjima) i operativnog rada (dispečing, procedure, komunikacije), mjere u nepredviđenim situacijama (kontrola potrošnje, obnova rada sistema nakon totalnog raspada), način na koji se obavlja obračunsko mjerenje u elektroenergetskom sistemu i ostale neophodne tehničke mjere za kvalitetan i pouzdan rad prijenosnog sistema. Dokument ovakve prirode do sada nije egzistirao u elektroenergetskoj praksi BiH, te će se njime urediti odnosi i povećati kvalitet usluga koje pružaju pojedini učesnici na tržištu.

S druge strane, Tržišna pravila uređuju odnose između NOS-a BiH i licenciranih učesnika na tržištu električne energije definišući same učesnike, obim njihovih aktivnosti i komercijalnih odnosa na elektroenergetskom tržištu. Ona također definišu način na koji NOS BiH izvršava svoje obaveze, a koje se odnose na upravljanje i rad mehanizma za balansiranje, upravljanje sporazumima za nabavku pomoćnih usluga, obezbjeđenje podataka za poravnanje energetskih transakcija (komercijalna mjerenja), upravljanje zagušenjima, raspodjelu naknada za neželjena odstupanja sa vanjskim kontrolnim zonama, ispostavu računa za pomoćne usluge i balansiranje i dr. S obzirom na aktuelno stanje u Bosni i Hercegovini, Tržišna pravila treba da omoguće tranziciju sadašnjih procesa i tehničke opremljenosti svih učesnika na tržištu ka razvijenijem tržišnom dizajnu, a u skladu sa tehničkim mogućnostima.

g. José Manuel Barroso, predsjednik Evropske komisije, pozdravio je Ugovor kao "značajno dostignuće za mir i stabilnost u Evropi."

g. Andris Piebalgs, komesar odgovoran za energetska pitanja EU, koji je potpisao Ugovor u ime Evropske unije: "Ugovor o Energetskoj zajednici će povećati sigurnost snabdijevanja i pružiti podršku strateški važnom sektoru".

Atina 25.10.2005. godine

Ugovor stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon datuma na koji Evropska zajednica i šest Ugovornih strana upute obavijest generalnom sekretaru Vijeća Evropske Unije o okončanju procedure odobravanja u skladu sa njihovim internim procedurama.

4. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

4.1 Energetska zajednica

Ugovor o uspostavi Energetske zajednice, koji je potpisan u Atini 25. oktobra 2005. godine, omogućava kreiranje najvećeg internog tržišta za električnu energiju i gas na svijetu, uz efektivno učešće 34 strane: 25 zemalja članica Evropske unije i Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Albanije, Makedonije, Rumunije, Bugarske, i UNMIK-a Kosovo. Pregovori sa Turskom su u toku, a Moldavija, Ukrajina i Norveška su u postupku pridruživanja i imaju status posmatrača.

Potpisivanje Ugovora je rezultat Atinskog procesa u okviru kojeg su 2002. i 2003. godine potpisani memorandumi o razumijevanju radi osnivanja Regionalnog tržišta električne energije i prirodnog gasa u jugoistočnoj Evropi, koje bi se postepeno integriralo u energetska tržišta EU.

Politička volja zemalja potpisnica izražena potpisivanjem memoranduma i Ugovora mijenja se u pravnu obavezu ratifikacijom Ugovora i njegovim stupanjem na snagu, što se očekuje u drugoj polovini 2006. godine.

Osnovni ciljevi Ugovora su kreiranje stabilnog i jedinstvenog regulatornog okvira i tržišnog prostora koji obezbjeđuje pouzdano snabdijevanje energentima i može privući investicije u sektore električne energije i prirodnog gasa. Pored toga to je razvoj alternativnih pravaca snabdijevanja gasom (Kaspijski bazen, sjeverna Afrika, Srednji Istok) i poboljšanje stanja u životnoj sredini, uz primjenu energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora.

Zaključivanjem ovog Ugovora, ugovorne strane iz regiona se obavezuju da između sebe uspostave zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionisati po standardima tržišta energije EU sa kojim će se integrirati. To se postiže postepenim preuzimanjem dijelova tzv. *acquis communautaire*-a (pravnog naslijeđa) EU koji se odnose na energiju, zaštitu okoliša i konkurenciju. U oblasti energije i zaštite okoliša radi se o implementaciji odgovarajućih direktiva i propisa EU u skladu sa postavljenom dinamikom.

Učešćem u ovom procesu Bosna i Hercegovina potvrđuje svoju opredijeljenost za reformu energetskega sektora, liberalizaciju tržišta energije i usklađivanje svoje politike sa članicama Evropske Unije.

Podsjeća se da je uspostava jedinstvenog tržišta električne energije i prirodnog gasa i njegovo uključivanje u međunarodno tržište jedan od prioriteta Srednjoročne razvojne strategije Bosne i Hercegovine (PRSP) za sektor energetike.

Acquis communautaire (pravno naslijeđe EU) koje navodi Ugovor

Acquis o energiji

- Direktiva 2003/54/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta električne energije
- Direktiva 2003/55/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta prirodnog gasa
- Propis 1228/2003/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije

Rok za implementaciju ovih direktiva je 12 mjeseci od stupanja na snagu Ugovora, uz osiguranje da status kvalificiranog kupca najkasnije do 1. januara 2008. imaju svi kupci osim domaćinstava, a od 1. januara 2015. svi kupci.

Acquis o životnoj sredini

- Direktiva Vijeća Evropske zajednice 85/337/EEC od 27. juna 1985. o ocjeni uticaja javnih i privatnih projekata na okoliš, sa amandmanima od 3. marta 1997 (Direktiva 97/11/EC) i Direktivom 2003/35/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. maja 2003.; implementacija stupanjem na snagu
- Direktiva 2005/33 Evropskog parlamenta i Vijeća od 6. jula 2005. kojom se dopunjava Direktiva 1999/32 od 26. aprila 1999. u vezi sa smanjenjem sadržaja sumpora u nekim tečnim gorivima; implementacija do 31. dsecembra 2011.
- Direktiva 2001/80/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 23. oktobra 2001. o ograničenju emisije zagađivača zraka iz velikih termoelektrana ($\geq 50\text{MW}$); implementacija do 31. decembra 2017.
- Član 4(2) Direktive Vijeća Evropske zajednice 79/409/EEC od 2. aprila 1979 o zaštiti ptica; implementacija – stupanjem na snagu
- Nastojanje za pristup Kyoto protokolu i provođenje Direktive 96/61/EC od 24.09.1996. o prevenciji i kontroli zagađenja

Acquis o konkurenciji

Nisu dozvoljene i bit će procjenjivane u skladu sa članovima 81, 82 i 87 Ugovora o uspostavi Evropske zajednice slijedeće aktivnosti:

- Spriječavanje, ograničavanje ili poremećaj konkurencije,
- Zloupotreba dominantne pozicije,
- Pružanje javne pomoći koja uzrokuje ili prijeti poremećajem konkurencije.

Posebno, prema javnim preduzećima i preduzećima kojima su data posebna prava, u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu Ugovora poštivat će se odredbe Ugovora o uspostavi Evropske zajednice, posebno člana 86.

Acquis o obnovljivim energetske resursima

- Direktiva 2001/77/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. septembra 2001. o promociji električne energije proizvedene korištenjem obnovljivih izvora na unutarnjem tržištu
- Direktiva 2003/30/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 8. maja 2003. o promociji korištenja bio-goriva ili drugih obnovljivih goriva u transportu

Članice Energetske zajednice će u okviru godine dana po stupanju na snagu Ugovora pripremiti plan za implementaciju *acquis*-a o obnovljivim energetske resursima.

Rad Državne regulatorne komisije u ovom domenu, odvijao se uz odgovarajuću saradnju sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, zatim kroz adekvatno učešće u realizaciji različitih projekata koji su u funkciji uspostave Energetske zajednice i posebno kroz rad različitih grupa koje okupljaju energetske regulatore iz regije i Evropske unije.

U cilju osiguranja adekvatnog vođenja procesa uspostave i funkcionisanja Energetske zajednice, Ugovorom se uspostavljaju Ministarsko vijeće, Stalna grupa na visokom nivou, Regulatorni odbor, Forum za električnu energiju (Atinski forum) Forum za gas i Sekretarijat.

Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), sa sjedištem u Atini čine predstavnici državnih regulatornih tijela zemalja regiona, a Evropsku uniju predstavlja Evropska komisija uz pomoć po jednog regulatora rubnih zemalja regije, te jednog predstavnika Evropske grupe regulatora električne energije i gasa (EREGG). ECRB razmatra pitanja regulatorne saradnje i može prerasti u tijelo koje donosi regionalne regulatorne odluke i služi kao institucija za rješavanje sporova. Regulatorni odbor ima glavnu ulogu u radu proširenog tržišta. Prema mišljenju Evropske komisije ovo nad-nacionalno regulatorno tijelo može postati model za druge dijelove svijeta.

Prioriteti Energetske zajednice u 2006. godini uključuju ratifikaciju Ugovora i primjenu pravnog naslijeđa EU, potpisivanje Memoranduma o socijalnom aspektu zbog promjena na tržištu, nastavak diskusije sa Turskom i ostalim posmatračima, dalji rad sa donatorima u smislu kreiranja pojednostavljenog infrastrukturnog fonda, razvoj i usvajanje strategije za gas, usvajanje i primjena Akcionog plana za uređenje tržišta, regionalni plan o upravljanju potražnjom i energetske efikasnosti, rad na pitanjima iz naftnog sektora itd.

Nakon što je u prvoj polovini 2005. godine funkciju predsjedavajućeg obavljala Bosna i Hercegovina, i potom u drugoj polovini Bugarska, ulogu predsjedavajućeg, prema engleskom alfabetu, u prvoj polovini 2006. godine preuzima Hrvatska, a potom Makedonija.

4.2 ERRA

Regionalna asocijacija energetske regulatora (*Energy Regulators Regional Association – ERRA*) je organizacija nezavisnih regulatornih tijela za energiju centralne i istočne Evrope i novih nezavisnih država u regiji. ERRA ima 21 punopravnih i 5 pridruženih članova, od kojih su svi uspostavljeni na državnom nivou.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je punopravni član ERRA-e od 19. maja 2004. godine, od kada DERK aktivno učestvuje u radu Generalne Skupštine, Investicione konferencije i u radu stalnih komiteta i radnih grupa, od kojih se posebno izdvajaju Stalni komitet za licence i konkurenciju, Stalni komitet za tarife, Radna grupa za pravnu regulativu i Radna grupa za približavanje Evropskoj uniji.

Pružanjem relevantnih informacija o energetskom sektoru Bosne i Hercegovine, posebno o primjenjivoj regulatornoj praksi, Državna regulatorna komisija ispunjava svoju ulogu, koju je stekla članstvom u ERRA-i.

Ciljevi ERRA-e su poboljšanje reguliranja energetske djelatnosti u zemljama članicama, podsticanje razvoja nezavisnih i stabilnih regulatora, poboljšanje saradnje između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustva između članova, bolji pristup informacijama o svjetskom iskustvu u reguliranju energetske djelatnosti.

4.3 CEER

Tokom 2005. godine Vijeće evropskih energetske regulatora (*Council of European Energy Regulators – CEER*), uz vodeću ulogu Radne grupe elektroenergetske regulatora jugoistočne Evrope (SEEER) u čijem radu permanentno učestvuje DERK, te uz praktičan rad Pierce Atwood-a i podršku USAID-a, izdalo je Treću uporednu analizu regulatornih tijela.

Ona pokriva sve aspekte rada regulatora zemalja potpisnica Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, te Italije, Austrije, Mađarske i Grčke kao rubnih zemalja EU sa regionom, te Turske i Moldavije. Ova analiza je odličan orijentir i mogućnost za sagledavanje područja djelovanja regulatora koje je neophodno unaprijediti. Dokument potvrđuje da je Bosna i Hercegovina na dobrom putu u uspostavljanju i razvoju regulatorne prakse, uz specifičnost postojanja i entitetskih regulatornih komisija (Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske i Regulatorna komisija za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine).

Uporedna analiza prezentirana je na Sedmom Atinskom forumu (oktobar 2005. godine).

4.4 ERGEG

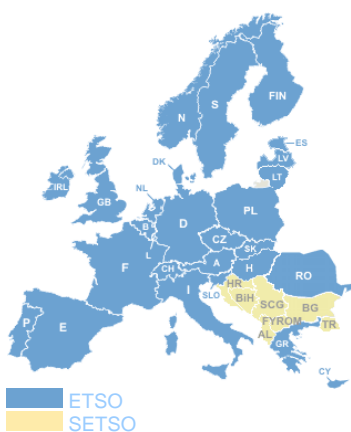
Državna regulatorna komisija prati rad Evropske grupe regulatora električne energije i gasa (*European Energy Regulators Group for Electricity and Gas – ERGEG*).

Članstvo u ERGEG-u otvoreno je za regulatore iz država EU, a status posmatrača stiču regulatorna tijela iz država članica Evropskog ekonomskog prostora.

ERGEG pomaže u konzistentnoj primjeni relevantnih evropskih direktiva i pravila o prekograničnoj trgovini i omogućava transparentnu platformu za međusobnu saradnju nacionalnih energetske regulatora, kao i saradnju regulatornih tijela sa Evropskom komisijom.

Rad ERGEG-a, tijela koje je formirano 17. decembra 2003. godine, otvoren je za sve učesnike na tržištu, sa posebnim naglaskom na potrošače i krajnje kupce.

4.5 Mehanizam kompenzacije između operatora prijenosnog sistema (ITC mehanizam)

ITC mehanizam primjenjuje veći dio zemalja jugoistočne Evrope preko svojih operatora sistema: Rumunija (Transelectrica), Bugarska (NEK), Srbija (EMS), Crna Gora (EPCG), Makedonija (ESM) i Albanija (KËSH).

Mehanizam kompenzacije između operatora prijenosnog sistema (ITC mehanizam – *Inter TSO Compensation*) primjenjuje se od 2002. godine u zapadnoj Evropi, a u jugoistočnoj Evropi od 2004. godine, uz ranije korišteni naziv CBT mehanizam (Mehanizam prekogranične trgovine). ITC mehanizam predstavlja način nadoknade troškova na nacionalnoj prijenosnoj mreži nastalih zbog tokova električne energije usljed prekogranične trgovine. Na ovaj način kreira se važna platforma za omogućavanje trgovine električnom energijom u regionu jugoistočne Evrope, kao i između regiona i Evropske unije.

U nadležnosti regulatora je odobrenje primjene samog mehanizma, što prije svega uključuje primjenu Propisa EC 1228/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. juna 2003. godine o uvjetima pristupa mreži za prekograničnu trgovinu električne energije, te određivanje načina punjenja fonda za pokrivanje troškova mreže koja služi za tranzit električne energije.

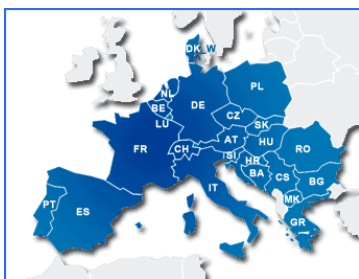
Organizacija operatora prijenosnog sistema zemalja jugoistočne Evrope (SETSO) nastavila je tokom 2005. godine primjenu ITC mehanizma, u kojoj Bosnu i Hercegovinu predstavlja Nezavisni operator sistema u BiH. Zbog svoje prirodne pozicije tranzitne zemlje u regiji i izgrađenosti prijenosne mreže, Bosna i Hercegovina je po osnovu primjene ITC mehanizma, nakon prihoda od oko 1,2 miliona eura u 2004., ostvarila *ex ante* prihod od 4,4 miliona eura u 2005. godini.

Za narednu godinu planiran je nastavak postepenog pristupanja operatora sistema zemalja regiona jedinstvenoj Organizaciji operatora prijenosnog sistema Evrope (ETSO), te intenzivne

pripreme aktivnosti na ujedinjavanju ITC mehanizama SETSO i ETSO zemalja u 2007. godini, odnosno pratećih kompenzacijskih ITC fondova.

Pored toga, tokom 2006. godine, očekuje se uspostava jedinstvenog mehanizma koordiniranih eksplicitnih aukcija kapaciteta u jugoistočnoj Evropi, u cilju prevladavanja problema zagušenja na interkonektorima. Za adekvatno tretiranje ove problematike neophodna je tijesna saradnja između operatora sistema i regulatora u regionu.

4.6 UCTE rekonekcija i efekti

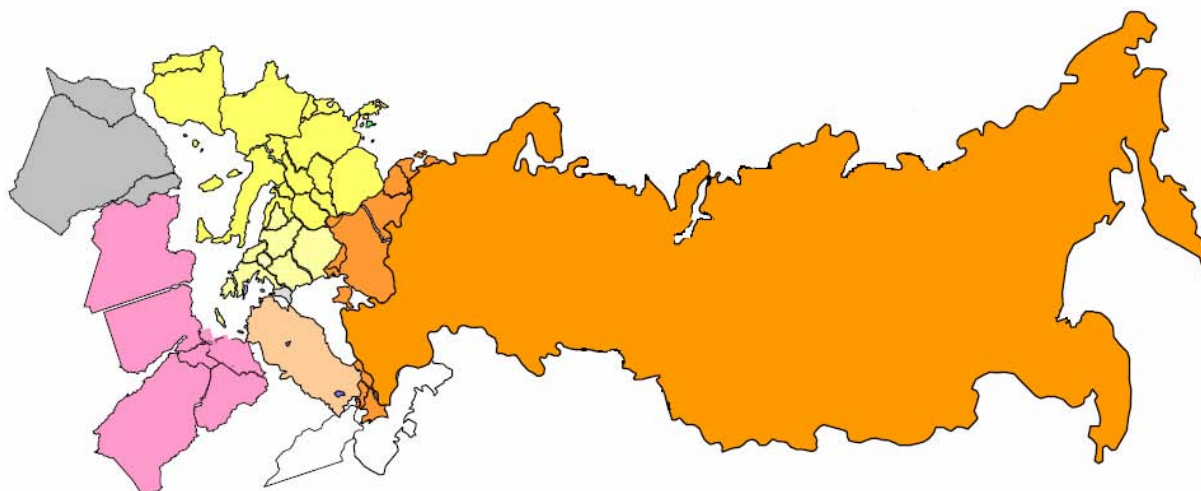

UCTE, decembar 2005

Kao što je naglašeno u godišnjem izvještaju DERK-a za 2004. godinu, 10. oktobra 2004. godine izvršena je rekonekcija bivše prve i druge UCTE sinhronne zone (UCTE - Unija za koordinaciju prijenosa električne energije). Rekonekcija je rezultirala značajnim efektima i u tehničkom i u komercijalnom smislu, doprinoseći povećanoj sigurnosti rada, stabilnosti frekvencije i pouzdanosti, poboljšanju naponskog profila i kvalitetu isporuka električne energije, te obima trgovine električnom energijom. UCTE nastavlja sa pažljivim nadgledanjem stabilnosti sistema ponovo ujedinjene mreže, budući da će iskustva iz procesa rekonekcije u jugoistočnoj Evropi biti korisna za dalji razvoj UCTE sinhronog područja.

UCTE radi na studijama o potencijalnom proširenju svog sinhronog područja, što se u prvenstveno odnosi na područje Turske, zatim na zatvaranje mediteranskog prstena preko Maroka, Alžira i Tunisa, te širenje na baltičke zemlje, Rusiju i ostale zemlje Zajednice nezavisnih država (bivši Sovjetski Savez).

Član UCTE-a iz naše zemlje je Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini.

UCTE, prema planu širenja

5. REVIZORSKI IZVJEŠTAJ

Državna regulatorna komisija za električnu energiju ima Zakonom o prijenosu utvrđene obaveze pripremanja računovodstvenih izvještaja u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima (kojima su utvrđene obaveze fer i istinite prezentacije izvještaja), obavljanja revizije od strane nezavisnog revizora, kao i objave izvještaja sa ciljem pružanja informacija zainteresovanim licima i široj javnosti.

“Po našem mišljenju finansijski izvještaji realno i objektivno prikazuju u svim značajnim aspektima finansijski položaj Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK) na dan 31.12.2004. godine, rezultate poslovanja i novčane tokove za period koji je tada završen u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (“IFRS”).”
(“REVIK”, 21. marta 2005.)

Postupajući po odredbama Zakona o javnim nabavkama DERK je zaključio Ugovor o obavljanju usluga revizije sa društvom za reviziju, računovodstvo i konsalting “REVIK” d.o.o. Sarajevo, koji je izvršio reviziju prema Međunarodnim standardima revizije primjenljivim za reviziju finansijskih izvještaja i dostavio Izvještaj o obavljenoj reviziji.

Obavljenom revizijom nezavisni revizor je, ocjenjujući cjelokupno prezentiranje finansijskih izvještaja, priznavanje i mjerenje transakcija i poslovnih događaja, utvrdio da u finansijskim izvještajima za 2004. godinu nema pogrešnog iznošenja činjenica i pogrešnog prikazivanja finansijskog položaja DERK-a.

Izvještaj nezavisnog revizora je, u skladu sa Zakonom o prijenosu i međunarodnim računovodstvenim standardima, objavljen u “Službenom glasniku BiH”, broj 21/05.

Kopije računovodstvenih izvještaja i Izvještaj o izvršenju Finansijskog plana Državne regulatorne komisije za električnu energiju za 2004. godinu su početkom 2005. godine dostavljeni i Uredu za reviziju finansijskog poslovanja institucija BiH, u namjeri omogućavanja uvida u finansijsko poslovanje DERK-a.

6. OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2006. GODINI

Dodatne informacije o radu i postupcima koje vodi Državna regulatorna komisija za električnu energiju mogu se naći na internet stranici

www.derk.ba, odnosno dobiti kontaktom na telefone 035 302060 i 302070, telefax 035 302077, e-mail info@derk.ba ili u sjedištu DERK-a u Tuzli, Ulica M. Jovanovića 4/II.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastavlja svoje aktivnosti na kreiranju uvjeta za slobodnu trgovinu i kontinuirano snabdijevanje električnom energijom po unaprijed definisanom standardu kvaliteta za dobrobit građana Bosne i Hercegovine, uz poštivanje odgovarajućih evropskih direktiva.

6.1 Završetak aktivnosti pokrenutih tokom 2005. godine

U dijelu završetka aktivnosti pokrenutih tokom 2005. godine, kao najznačajnije identificira se slijedeće:

- Praćenje uspostave prijenosne kompanije,
- Otvaranje tržišta, odobravanje Mrežnog kodeksa i Tržišnih pravila,
- U skladu sa jasnim regulatornim principima i u saradnji sa entitetskim regulatorima harmonizirano utvrđivanje svih tarifa u elektroenergetskom sektoru BiH, čime se osigurava postojanje sveobuhvatnog regulatornog režima nad tarifama.
- Okončavanjem prethodne aktivnosti, DERK će biti u mogućnosti da konstatuje da su se stekli uvjeti da Visoki predstavnik u funkciji donosioca Zakona o primjeni tarifnog sistema za električnu energiju Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/04), odluči o prestanku njegovog važenja.

6.2 Permanentne aktivnosti DERK-a

Kroz svoje djelovanje DERK je fokusiran na:

- licenciranje djelatnosti u okviru svoje jurisdikcije,
- monitoring licenciranih subjekata, posebno analiza stanja u mjerenju energetske veličine,
- uređenje jedinstvenog tržišta električne energije,
- donošenje tarifa iz svoje nadležnosti,
- socijalni aspekt u domenu regulatorne prakse,
- praćenje primjene ITC mehanizma i uspostave mehanizma koordiniranih eksplicitnih aukcija kapaciteta,
- međunarodne aktivnosti koje se odnose na reguliranje tržišta električne energije,
- dalju edukaciju reguliranih subjekata i javnosti o regulatornoj praksi.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju izražava veliku zahvalnost USAID-u i konsultantskoj kući Pierce Atwood.

PRILOG 1: Osnovni podaci o elektroenergetskom sistemu Bosne i Hercegovine

Veći proizvodni objekti

Hidroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Trebinje I	3×60	180
Trebinje II	8	8
Dubrovnik (BiH+Hr.)	2×105	210
Čapljina	2×210	420
Rama	2×80	160
Jablanica	2×25+4×30	170
Grabovica	2×58,5	117
Salakovac	3×70	210
Mostar	3×25	75
Jajce I	2×30	60
Jajce II	3×10	30
Bočac	2×55	110
Višegrad	3×105	315
Peć-Mlini	2×15	30

(korišteni podaci NOS-a BiH)

Termoelektrane	Instalirana snaga (MW)	Raspoloživa snaga (MW)
TUZLA	779	709
G1	32	29
G2	32	29
G3	100	91
G4	200	182
G5	200	180
G6	215	198
KAKANJ	578	514
G1, G2, G3 i G4	4×32	4×29
G5	110	100
G6	110	90
G7	230	208
GACKO	300	276
UGLJEVIK	300	279

Osnovni podaci o prijenosnom sistemu dalekovodi

No	Nazivni napon dalekovoda	Dužina (km)
1	400 kV	992
2	220 kV	1691
3	110 kV	3649
4	110 kV - kablovski vod	31

interkonekcije

No	Nazivni napon dalekovoda	Broj interkonekcija
1	400 kV	3
2	220 kV	8
3	110 kV	17

prijenosne trafostanice

No	Vrsta trafostanice	Broj trafostanica	Instalirana snaga (MVA)
1	TS 400/x kV	8	5861,5
2	TS 220/x kV	7	1277,0
3	TS 110/x kV	119	4873,5

prijenosni transformatori

No	Prijenosni odnos transformatora	Broj transformatora	Instalirana snaga (MVA)
1	TR 400/x kV	14	4900
2	TR 220/x kV	12	1800
3	TR 110/x kV	205	5196

Osnovni elektroenergetski pokazatelji

(GWh)

Ostvarenje u 2004. godini	EP BiH	ERS	EP HZHB	Brčko Distrikt	BiH
Proizvodnja	6113,02	4960,19	1669,49		12742,70
Proizvodnja u hidroelektranama	1610,52	2699,14	1669,49		5979,15
Proizvodnja u termoelektranama	4435,17	2189,87			6625,04
Proizvodnja u malim i ind. el.	67,33	71,18			138,51
Potrošnja	3847,00	3291,60	3351,78	229,58	10719,96
Distributivna potrošnja	3529,50	3117,7	1463,17	229,58	8339,95
Gubici prijenosa	143,33	119,17	59,17		321,67
Veliki potrošači	174,17		1829,44		2003,61
Vlastita potrošnja rudnika i TE		54,73			54,73
Procjena za 2005. godinu	EP BiH	ERS	EP HZHB	Brčko Distrikt	BiH
Proizvodnja	5770,00	5164,00	1747,00		12681,00
Proizvodnja u hidroelektranama	1484,00	2702,00	1747,00		5933,00
Proizvodnja u termoelektranama	4218,00	2390,00			6608,00
Proizvodnja u malim i ind. el.	68,00	72,00			140,00
Potrošnja	4189,00	3567,00	3459,00	253,00	11468,00
Distributivna potrošnja	3643,00	3381,00	1497,00	253,00	8774,00
Gubici prijenosa	161,00	127,00	62,00		350,00
Veliki potrošači	385,00		1900,00		2285,00
Vlastita potrošnja rudnika i TE		59,00			59,00

PRILOG 2: Karta elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine

